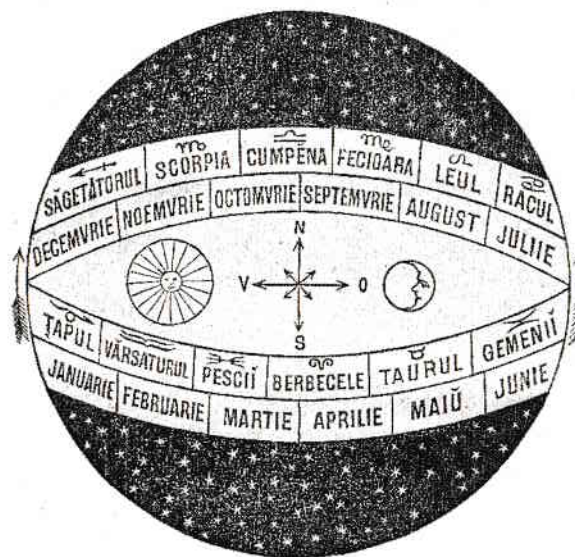

Dan-George Uza

Gromovnicul cel Mare

ASTROMIX

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	9
--------------	---

O INTRODUCERE ÎN LITERATURA DE PREVESTIRE	15
---	----

ÎNCEPUTUL GROMOVNICULUI CELUI MARE.....	41
---	----

SINAXARUL CELOR 12 LUNI	43
-------------------------------	----

Măsura vieții omului	46
----------------------------	----

Septemvrie	49
------------------	----

Octomvrie	51
-----------------	----

Noemvrie	53
----------------	----

Decemvrie	55
-----------------	----

Ianuarie	57
----------------	----

Februarie	60
-----------------	----

Martie	62
--------------	----

Aprilie	64
---------------	----

Maiu	66
------------	----

Iunie	68
-------------	----

Iulie	70
-------------	----

August	72
--------------	----

Pentru a se ști câte săptămâni sunt dintr'o zi mare până într'altă zi mare.....	74
---	----

CĂLINDAR VECINIC ȘI PĂSCĂLIE.....	77
-----------------------------------	----

Împărțirea zilei și a nopții	83
------------------------------------	----

Calendar vecinic.....	84
-----------------------	----

Esplicarea Păscăliei	87
----------------------------	----

Crugul Soarelui	88
-----------------------	----

Crugul Lunii	88
--------------------	----

Aflarea planetei regente	89
--------------------------------	----

Ziua în care cade Nașterea Domnului	89
---	----

Data în care se serbează sfintele Paști	90
---	----

Tabele ajutătoare	92
-------------------------	----

POVEȚE ECONOMICE ȘI PREVESTIRI DE TIMP.....	101
---	-----

Viața la țară.....	109
--------------------	-----

Ianuarie	111
----------------	-----

Februarie	113
-----------------	-----

Martie	115
--------------	-----

Aprilie	117
---------------	-----

Maiu	118
------------	-----

Iunie	120
-------------	-----

Iulie	122
-------------	-----

August	124
--------------	-----

Septemvrie	125
------------------	-----

Octomvrie	127
-----------------	-----

Noemvrie	129
----------------	-----

Decemvrie.....	131
----------------	-----

Prevestiri pentru rod și boale.....	132
-------------------------------------	-----

Pilde după adevărurile țăranilor.....	135
---------------------------------------	-----

BAROMETRE NATURALE SAU SEMNE ALE TIMPULUI	137
---	-----

După animale, insecte și păsări	142
---------------------------------------	-----

După lucruri neînsuflețite.....	148
---------------------------------	-----

După tălmăcirea astronomilor vechi.....	151
---	-----

Despre Soare.....	151
Despre Lună.....	154
Despre stele.....	157
Despre nori.....	158
Despre negură.....	160
Despre ploaie.....	161
Prevestiri de timp pentru iarnă.....	162
ZODIACUL.....	165
Povață de a cunoaște zodia.....	174
Împărțirea zodiilor.....	174
Cele douăsprezece zodii.....	175
Berbecel.....	176
Taurul.....	178
Gemenii.....	180
Racul.....	182
Leul.....	184
Fecioara.....	185
Cumpăna.....	187
Scorpio.....	188
Săgetătorul.....	190
Țapul.....	191
Vărsătorul de apă.....	192
Peștii.....	193
STĂPÂNIREA CELOR 7 PLANETE.....	195
Semnele celor 7 planete.....	202
Tabelele anilor cu planetele lor.....	204
Planeta 1-a este Saturn.....	204
Planeta a 2-a este Jupiter.....	207
Planeta a 3-a este Mars.....	210
Planeta a 4-a este Soarele.....	213
Planeta a 5-a este Venus.....	216

Planeta a 6-a este Mercur.....	219
Planeta a 7-a este Luna.....	222
Stăpânirea celor 7 planete cu privire la timp.....	225
1. Saturn.....	225
2. Jupiter.....	227
3. Mars.....	229
4. Soarele.....	231
5. Venus.....	234
6. Mercur.....	236
7. Luna.....	238
Stăpânirea celor 7 planete cu privire la soarta omului.....	240
Planeta 1-a este Saturn.....	240
Planeta a 2-a este Jupiter.....	241
Planeta a 3-a este Mars.....	242
Planeta a 4-a este Soarele.....	243
Planeta a 5-a este Venus.....	244
Planeta a 6-a este Mercur.....	245
Planeta a 7-a este Luna.....	246
LUNIA.....	247
Învățăături folositoare.....	250
Pentru a afla în ce zi se naște Luna.....	252
Pentru a afla în ce zi se știrbește Luna.....	253
SPUNERE DE CASNICI.....	255
ÎNVĂȚĂTURĂ PENTRU STEAUA ȚIGHĂRA.....	261
GROMOVNICUL LUI IRACLIE ÎMPĂRATUL.....	269
Care zodii sunt bune și care sunt rele.....	273
Zodia Berbecelui.....	275
Zodia Taurului.....	275
Zodia Gemenilor.....	276
Zodia Racului.....	277
Zodia Leului.....	278

Zodia Fecioarei	279
Zodia Cumpenii	279
Zodia Scorpiei	280
Zodia Săgetătorului	281
Zodia Țapului	282
Zodia Vărsătorului de apă	282
Zodia Peștilor	283
PROGNOSTICON	285
Ianuarie	287
Februarie	287
Martie	288
Aprilie	289
Mai	290
Iunie	290
Iulie	290
August	292
Septembrie	292
Octombrie	293
Noembrie	295
Decembrie	297
TREPETNIC	301
EPILOG: OMUL ȘI ANII VIEȚII LUI	309
ANEXE	313
Cel mai vechi horoscop românesc (1620)	315
Cel mai vechi gromovnic românesc (1636)	319
Cel mai vechi trepetnic românesc (1639)	324
Badea Mihai citește în gromovnic	328
Ion Cocul, zoderul și vracul din Iurceni	335
Ion a Știopului, ciobanul astronom	349
Gromovnicul în literatura sadoveniană (fragmente)	353
Bibliografie	365

Editura
ASTROMIX
Cluj-Napoca

Apariții

Dan-George Uza
Cadrane solare din județul Cluj

Victor Anestin
Cum să înveți stelele

Andrei Dorian Gheorghe, Dan-George Uza
*Cavalerii poeziei astronomice românești
de la începutul secolului 20 și câte ceva despre urmașii lor*

Lucas A. Reed
Astronomia și Biblia

Andrei Dorian Gheorghe
Nu tot ce zboară e cometă: astroproverbe în versuri

Dan-George Uza
Mâna lui Damaschin: calendarul pe încheieturile degetelor

Andrei Dorian Gheorghe
*Teatrul astropoetic, un triumf românesc în umanismul
astronomic mondial*

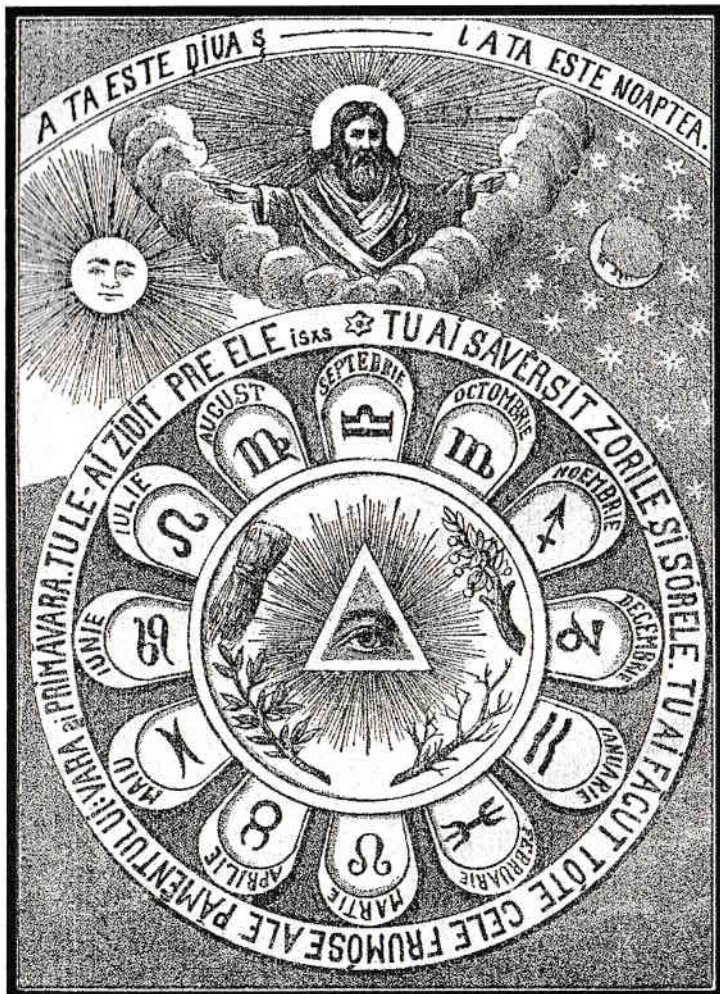

SINAXARUL CELOR 12 LUNI

Sinaxarul este o carte religioasă ce descrie viețile sfinților, dar sub aceeași denumire se înțelege și un calendar nelipsit în vechile gromovnice, în care numele sfinților apar înregistrate după zilele anului.

Anul Nou Bisericesc, spre deosebire de Anul Nou civil, începe la 1 septembrie. Data a fost stabilită la Sinodul I Ecumenic de la Niceea, pe considerentul unui amănunt biblic – începutul activității de propovăduire a Evangheliei de către Iisus s-a făcut la începutul lunii septembrie. După calendarul iudaic, intrarea în sinagoga din Nazaret a Mântuitorului a fost în luna a șaptea a calendarului religios și prima lună a calendarului civil, numită Tișri – septembrie în calendarul gregorian (Luca 4, 14-19). Un alt motiv al sărbătoririi anului bisericesc în prima zi a lunii septembrie este tradiția moștenită din Vechiul Testament, potrivit căreia în această zi a început creația lumii.

Praznicul (sau prăznuirea) este ziua în care Biserica sărbătorește un eveniment din istoria mântuirii, un sfânt sau sfințe moaște. Din punct de vedere liturgic, adică după bogăția și solemnitatea slujbelor divine prin care sunt

„Tu ai săvârșit zorile și soarele, Tu ai făcut toate cele frumoase ale pământului, vara și primăvara, Tu le-ai zidit pe ele!” (Ps. 73, 17).

Temă zodiacală întâlnită atât în gromovnice, cât și în ceasloave, la secțiunea dedicată Sinaxarului.

prăznuite, biserica împarte de obicei sărbătorile în mai multe categorii de importanță. Acestea au fost marcate în Sinaxarul nostru prin două feluri de semne: o cruce încadrată între două paranteze pentru sărbătorile mari și o cruce simplă pentru sărbătorile de rang mijlociu.

În acest capitol găsim și denumirea populară a lunilor calendaristice (țărani utilizau un calendar popular combinat cu cel religios). Denumirile populare erau legate de fenomene meteorologice sau de o plantă semnificativă. Multe exprimă dinamica frig-căldură, altele se referă la importanța lunilor pentru vegetație. Astfel întâlnim: ianuarie – gerar (de la ger); februarie – faur sau făurar (acțiunea gerului de a făuri obiecte solide), martie – mărțișor (de la mârțișor = mugure, dar și de la sărbătoare), aprilie – prier (Domnul Verdeții), mai – florar (de la flori); iunie – cireșar (de la cireșe, luna coacerii acestor fructe în vechiul calendar), iulie – cuptor (ca metaforă pentru căldura mare), august – gustar sau măsălar (de la gust; măslea, ilustrând bogăția roadelor), septembrie – răpciune (din latinescul raptionem = seceriș, prin extindere cules), octombrie – brumărel (diminutivul brumei), noiembrie – brumar (de la brumă), decembrie – undrea (de la sărbătoarea Sf. Andrei ce marchează debutul lunii).

Împărțirea mijlocie a zilelor în ceasuri de lumină și ceasuri de întuneric este de asemenea prezentă în text. Ea variază de la zi la zi, însă aproximarea grosieră lunară nu trebuie să ne mire; în fond subdivizarea orelor nu era comună în vechime. Ea apare oarecum stângaci la autorii romani: de exemplu, Cicero vorbește despre articulus temporis – un deget de timp referindu-se, probabil, la o jumătate de oră. Lipsa unei terminologii dedicate poate să indice faptul că strămoșilor noștri nu le prea păsa de aceste intervale mici. Totuși, conceptul părților de oră era familiar tagmei

astronomilor, care în calcule lucrau cu subdiviziuni de ore echinocțiale, de durată constantă pe parcursul anului. Este interesant de studiat cum jumătatea de oră a pătruns totuși relativ devreme în conștiința maselor, suficient încât să o regăsim în literatura creștină apocaliptică: „Și când a deschis pecetea a șaptea, s-a făcut tăcere în cer, ca la o jumătate de ceas.” (Apocalipsa 8:1).

În limbajul curent, numim decadă o perioadă de zece zile calendaristice consecutive. Termenul ne-a parvenit pe filieră greacă, având la bază calendarul vechi al egiptenilor. Aceștia împărțeau anul lor de 360 de zile în 12 luni, fiecare lună având 3 subperioade a câte 10 zile. Respectivele săptămâni mari sau decade erau asociate unui segment de 10° din cercul zodiacal, numit decan, pe care Soarele îl parcurgea în tot atâtea zile. Pe parcursul celor 18 decani (180°) care separă echinocțiul de primăvară de cel de toamnă recunoaștem câteva sărbători eșalonate la perioade egale de timp, care ni s-au transmis în formă adaptată prin tradiția creștină. Începând din 20 martie (st. n.), ziua echinocțiului de primăvară, urmează după 60 de zile sărbătoarea Sf. Constantin și Elena (21 mai); după încă 60 de zile ajungem la Sf. Ilie Prooroc (20 iulie), după alte 60 de zile ne aflăm în 22 septembrie, ziua echinocțiului de toamnă. Aceste hotare ale Soarelui, separate unele de altele prin câte 6 decani, au inspirat o artă cu un pronunțat caracter solar. Motivul cercului cu 6 raze, ideogramă păstrată în decorul popular, constituie un exemplu grăitor în acest sens.

Sinaxarul este ilustrat cu gravuri de tip occidental, fiecare în legătură cu activitățile din anotimpul respectiv și semnul zodiacal asociat. În calendarele străine, panglicile albe din gravuri purtau denumirile lunilor; în edițiile românești ele au fost scrise dedesubt.

Măsura vieții omului

Nașterea e începutul morții, ea e asemenea lumânării, carea după ce s'a aprins, începe numai decât a se mistui, fiecare clipă a zilelor noastre, întocmai ca timpul are secerea sa. Viața omului e ca fruntea ceasornicului lipsită de arătător, pe carea măcar-că sunt toate numerile însemnate, totuși nu le putem ști, care din acelea ne va înștiința despărțirea? Oamenii sunt îngeri, carii numai câte-va zile, însărcinați cu povară, prea cu pașuri clătinde, călătoresc prin o vale mocirloasă și cu multă osteneală se suie însus pe coastele lunecoase ale unei stânci înalte. Timpul acesta necuprinzător poartă cu sine un clopot și ne face a auzi sunetul de moarte al ciasurilor trecute.

Unde sunt acelea? S'au pierdut în nemărginita mare a vecinicii. Nimic e mai de mirare ca timpul. Trecutul cade de sine în groapa uitării, prezentul nu e nici odată de față, măcar că el ne este totdeauna înaintea ochilor și viitorul asemenea ne este neștiut și nu-l putem cuprinde. Astele precum și elementele rămân — cel puțin se par a rămâne, într'o formă; pe noi însă ca pe niște efemere (căci așa zicând trăim numai o zi) fiecare clipă ne lipsește de ceva, nu numai de uniformitate și din când în când ne ia și din istețime, până ce în urmă ne reîntoarcem întru întâiul nostru de nimic.

Fiecare sărbătoare a anului ne aduce aminte cu tărie acest adevăr, de a cărui făclii luminându-ne, cuprindem în cugetul nostru vecinicia; măsura însă, pe carea o prindem, se rupe și picătura cea mică a vieții fără să băgăm de seamă, se pierde în nemărginitul ocean al nemărginimei.

Timpul e o clipă; petrecerea noastră pe pământ e o curgere din clipă în clipă. Toată viața pământeană e o zi de naștere a vecinicii, carea este dincolo de plăsmuirea noastră și din ceace de mormânt, pe carea noi tocma pentru aceea am trebui să o luăm la socoteală cu o sfințenie și vioșie mai mare. Aceea însă trece ca o cuvântare. Așa clipele decurg de repede, râul vieții se strecoară cu iuțeală, se prăvălește între undele timpului, fuge pentru totdeauna în nereîntoarcândă noapte a mormintelor, la al căror țarmuri stăm nesiguri ca arina și privim cu înfiorare în țara nemărginimei. Totuși fericite de noi dacă le întrebuițăm înțelepțește ciasurile scurte! Căci niminea nu e în stare de a conține prin bani oceanul șiroilor și ciasurilor sburătoare, acelea trec ca undele una după alta și timpul se prăvălește peste timp.

Nu te mira dar muritoriule, dacă cursul vieții tale, precum cursul evenimentelor din toate zilele, merge ca râul drept și strâmb, neconținut cătră scop, pe care te lupți a-l ajunge. Onoarea, avuția și odihna arareori ne petrec alături sau în acel punct al timpului în care ne-am așteptat la acelea cu fierbințeala dorințelor noastre. Și tocmai astfel facem noi în toată zioa călătoriei în zadar; căci chiar și din ale noastre serbători de bucurie — ne rămâne numai amintire, adeseori greață și supărarea.

Ce e viața pentru mulți oameni? Pentru omul cu simțuri groase viața este noapte steloasă, carea e între două nopți întunecoase a trecutului și a viitorului. Dânsul gustă cu simțuri murgitoare fără a privi înainte sau îndărăt.

Sumetul ține viața de o zi lucioasă între două nopți întunecate. Dânsul știe toate, căci el crede, că le știe, precum al lui astăzi nu are și mâne. Dânsul vede cu ochi mai ageri decât alții, dar numai în apropiere, ca cei scurți la vedere.

În ochii supărăciosului viața aceasta e o murgire, numai nu știe ce să facă, să o socotească de dimineață sau de înserare. Căci cine și știe a o determina pe aceea într'o lume, ca a nordului, unde nu se vede soarele nici răsărind nici apunând.

Numai religiosul poate și trebuie a ținea viața aceasta de o auroră, carea fără noapte întrevenitoare se va preface în o zi, al cărei soare niciodată nu va apune.

Septemvrie (Răpciune)

Are 30 zile.

Ziua are 12 ceasuri și noaptea 12 ceasuri.

1. Ziua dintâi începutul Indictului¹⁹, adecă a anului nou, soborul prea sf. Născ. de Dumnezeu din Miasme. Pomenirea cuv. Arhim. Simeon Stâlp. St. Martir Antala, Sf. 40 Martire. Sf. Ammum Diaconul dascălul lor. Sf. Martiri Culist, Evod, Ermogen frați buni, pomenirea dreptului Isus fiul lui Navi, pomenirea a marei arderi, Praznic.
2. Sfântul martir Mamant.
3. Sf. sfințit martir Antim episc. Nicomidiei.
4. Sfântul sfințitul martir Vavila și Moisi.
5. Sfântul Prooroc Zaharia și Elisabeta.
6. Minunea Arhan. Mihail făcută în Colasie.
7. Sfântul martir Sozont.

¹⁹ *Indictionul* era un ciclu de 15 ani la care se raportau impozitarea și plata soldelor în Imperiul Roman. Indictionul bizantin, răspândit în perioada feudală la popoarele din sud-estul Europei, deci și la noi, avea începutul la 1 septembrie.

8. (†) Nașterea prea sfintei născ. de Dumnezeu Maria. Praznic și deslegare de pește.

9. Sfinții D-zeești Părinți Ioachim și Ana.

10. Sf. Martira Minodora, Mitrodora și Nimfodora.

11. Prea cuvioasa noastră Teodora din Alexandria.

12. Sfântul martir Antonom.

13. Sfântul martir Corneliu Sutașul.

14. (†) A toată lumea înălțarea Cinstitei și de viață făcut. Cruci. Praznic și post.

15. Sfântul martir Nichita și sf. Visarion.

16. Sfânta martira Eufimie.

17. Sfânta martira Sofia și 3 fice ale sale.

18. Prea cuviosul Eumenie, făcut. de minuni.

19. Marele martir Trofim și cei cu el.

20. Marele martir Eustatie, cu 2 fii ai săi.

21. Sfântul Apostol Codrat.

22. Sfântul sfințitul Foca făcut. de minuni.

23. † Zămislirea Sf. Ioan Botez. și sf. Policsenia.

24. Sf. întâia martiră Tecla.

25. Prea cuvioasa maica noastră Eufrosina.

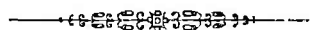
26. † Adorm. sf. Ioan Evangelistul.

27. Sfântul martir Calistrat.

28. Cuviosul Hariton mărturisitorul.

29. Cuviosul Chiriac sihastrul.

30. Sfântul sfințitul martir Grigorie al Armeniei.

Octomvrie (Brumărel)

Are 31 de zile.

Ziua are 11 ceasuri și noaptea 13 ceasuri.

1. Sfântul Apostol Anania.

2. Sfântul martir Ciprian și mucenița Justina.

3. Sfințitul martir Dionisie Areopagitul.

4. Sfințitul martir Iroteiu.

5. Sfânta martira Haretina.

6. † Sfântul Apostol Toma.

7. Sfinții martiri Sergie și Vach.

8. Prea cuvioasa maica noastră Pelaghia.

9. Sfântul Apostol Iacob a lui Alfeu.

10. Sf. martir Eulampie și mart. Eulampia.

11. Sf. Apostol Filip și Teofan.

12. Sfinții martiri Prov. Tarah și Andronic.

13. Sfinții martiri Carp și Papii.

14. (†) Prea cuv. maica noastră Paraschiva, Praznic.

15. Sfântul martir Luchian.